



بتهوون، بي پرده

جان سوشه

ترجمه | امير مهدي حقيقت

چاپ دوم

نشر چشمه: ناشر ادبیات خانواده‌ی فرهنگی چشمه

بتهوون، بی‌پرده

جان سوشه

ترجمه‌ی امیرمهدی حقیقت

ویراستار: رؤیا کیانی

مدیر هنری: فواد فراهانی

همکاران آماده‌سازی: افسانه محبوب، نیبا رزندی، زهرا بازرگان

لینوگرافی: باختر

چاپ: دالاهو

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۳، تهران

چاپ دوم: پاییز ۱۴۰۳، تهران

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نشر چشمه است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر، منوط به دریافت اجازه‌ی کتبی ناشر است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۱-۱۳۳۶-۶

دفتر مرکزی خانواده‌ی فرهنگی چشمه: تهران، خیابان کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گمنام، کوچه‌ی چهارم، پلاک ۲، تلفن: ۸۸۳۳۴۶۰۰ — کتابفروشی چشمه‌ی کریم‌خان: تهران، خیابان کریم‌خان زنده، نیش میرزای شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷، تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶ — کتابفروشی چشمه‌ی گوش: تهران، بزرگراه ستاری شمال، نیش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری گوش، طبقه‌ی پنجم، واحد ۴، تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۹ — کتابفروشی چشمه‌ی کارگر: تهران، خیابان کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گمنام، کوچه‌ی چهارم، پلاک ۲، تلفن: ۸۸۳۳۵۸۳ — کافه‌کتاب گیلگمش: خیابان کریم‌خان زنده، خیابان عضدی جنوبی (آبان)، ابتدای خیابان جعفر شهیدی (سپید)، پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۲۷۹۴۷۰ — کتابفروشی چشمه‌ی دانشگاه: تهران، خیابان انقلاب، رویه‌روی دانشگاه تهران، بین فخر رازی و دانشگاه، پلاک ۱۲۰۶، تلفن: ۲۶۴۵۰۸۷۲ — کتابفروشی چشمه‌ی جم: تهران، نیاوران، جماران، مجتمع تجاری جیمستر، طبقه‌ی دوم، پلاک ۱۱، تلفن: ۸۸۳۷۲۰۹۵ — کتابفروشی چشمه‌ی فلامنکو: تهران، شهرک غرب، خیابان استاد شجریان (فلامنکو شمالی)، نیش نوژدهم، پلاک ۲، تلفن: ۳۱۱، تلفن: ۴۴۲۲۳۰۷۱-۲ (۰۱۱) — کتابفروشی چشمه‌ی دلشدگان: مشهد، بلوار وکیل‌آباد، بین وکیل‌آباد هجده و بیست (بین هفت‌تیر و هنرستان)، پلاک ۳۸۶، تلفن: ۳۸۶۷۸۵۸۷ (۰۵۱) — کتابفروشی چشمه‌ی دلشدگان آرمیناز: مشهد، بلوار وکیل‌آباد، بلوار هفت‌تیر، مجتمع تجاری آرمیناز، طبقه‌ی سوم، تلفن: ۲۱۴۹۸۴۸۹ (۰۹۰) — کتابفروشی چشمه‌ی البرز: کرج، عظیمیه، بلوار شریعتی، مرکز تجاری فرهنگی مهراد مال، طبقه‌ی پنجم، تلفن: ۳۵۷۷۷۵۰۱ (۰۲۶)

تلفن بخش کتاب چشمه: ۷۷۷ ۸۸۵ ۰۲

www.cheshmeh.ir



cheshmehpublication



cheshmehpublication

فهرست

مقدمه‌ی مترجم	۹
دسته‌بندی آثار بتهوون	۱۵
واژه‌نامه‌ی مختصر اصطلاحات موسیقی	۱۷
مقدمه	۲۱
پیش‌درآمد	۲۳
یک: اسپانیارد	۲۷
دو: معلم مناسب	۴۷
سه: دیدار با موتسارت	۶۴
چهار: حرف پخش می‌شود	۸۱
پنج: وین در بهت	۱۰۴
شش: امان از گوش ضعیفم!	۱۲۰
هفت: فقط هنرم مرا منع کرد	۱۳۴
هشت: هیروگلیف مصری	۱۴۶
نه: آه، محبوب من، ژا!	۱۶۲
ده: یک زن فاسد	۱۷۸
یازده: زیر آتش توپ	۱۹۶
دوازده: محبوب ابدی	۲۰۹

سيزده: شخصيتي كاملاً سرکش | ۲۲۲
چهارده: در جا يگاه شهود | ۲۳۹
پانزده: هديه موسيقيي از لندن | ۲۵۴
شانزده: مي خواهم سرباز باشم | ۲۷۴
هفده: دو تپانچه و باروت | ۲۹۱
هجده: جنگ با گاونر | ۳۰۶
نوزده: بيماري درمان نشدني | ۳۲۰
بيست: آخرين استاد | ۳۳۴

پس گفتار | ۳۴۱
فهرست شخصيت ها | ۳۴۷
روزنگار زندگي بتهوون | ۳۶۱

دسته‌بندی آثار بتهوون*

بتهوون از یازده سالگی تا هنگام مرگش در پنجاه و شش سالگی، یعنی طی
چهل و پنج سال، هفتصد و بیست و دو اثر ساخت. بخشی از مهم‌ترین آثار
منتشر شده‌اش این‌هاست:

سمفونی‌ها (۹)

سونات‌های پیانو (۳۲)، ویولن (۱۰)، ویولنسل (۲)

کنسرتوهای پیانو (۵)، ویولن (۱)، ویولنسل (۵)

واریاسیون‌ها

کوارتت‌های زهی (۱۶)

تریو پیانو (۳)

اوورتور (۱۲)

مس (۲)

اپرا (۱)

باله (۱)

* بتهوون علاوه بر این آثار، و در کنار تعداد زیادی اتود، بیش از بیست مجموعه واریاسیون و بیش از سی باگاتل
نوشت که معروف‌ترین آن *Fur Elise* است.

واژه‌نامه‌ی مختصر اصطلاحات موسیقی*

چند اصطلاح موسیقی که در این کتاب و در دنیای موسیقی کلاسیک می‌خوانید و می‌شنوید.

آکورد (Accord): آمیزه‌ای از سه یا چند صدای هم‌زمان.
آلتو یا کنترالتو (Alto/contralto): بم‌ترین گستره‌ی آوازی زنان.
اپرا (Opera): تئاتری با همراهی ارکستر که شخصیت‌های آن آواز می‌خوانند.
اوراتوریو (Oratorio): اثری طولانی با فرم دراماتیک و داستان‌هایی اغلب برگرفته از انجیل.
اورتور (Overture): قطعه‌ی موسیقی ارکستری کوتاهی پیش از اپرا یا اوراتوریو که حال و هوای دراماتیک اثر را منتقل می‌کند.
پارتیتور (Partitur): متن یا نت‌نوشته‌ی آثار موسیقی.
پاستورال (Pastorale): موسیقی تداعی‌کننده‌ی حال و هوای روستایی.
پرلود (Prelude): چیزی شبیه پیش‌برده در اپرا یا قطعه‌ی مستقل کوتاهی مثلاً برای پیانو.
پیانو فورته (Piano forte): نام قدیم پیانو.
پیانسیمو (Pinissimo): خیلی ملایم.
تریو (Trio): اثری برای سه نوازنده یا گروه سه‌نفره‌ی ساز یا آواز.

* در تدوین این واژه‌نامه‌ی مختصر از کتاب درک و دریافت موسیقی نوشته‌ی راجر کیمی‌ین به ترجمه‌ی حسین یاسینی چاپ نشر چشمه و نیز قلم و دانش رضا رضایی در کتاب موسیقی‌دانان دیروز چاپ نشر کارنامه بهره برده‌ام.

تم (Theme): گروهی از نت‌ها که عنصر مهمی را در ساخت یک قطعه تشکیل می‌دهند.

تنور (Tenor): بالاترین صدای مردانه.

دوئت (Duet): ترکیب دو نوازنده یا دو خواننده.

روندو (Rondo): فرمی بخصوص در حرکت سازها که در آن یک قسمت بلافاصله برگشت می‌کند، یا آوازی که در آن قسمت آهسته جای خود را به قسمت سریع‌تر می‌دهد.

ساز زهی (String): سازی که صدای آن با نوسان سیم‌ها ایجاد می‌شود، مثل ویولن و ویولنسل.

سپتت (Septet): گروه هفت نفره‌ی نوازندگان یا خوانندگان.

سرنا (Serenade): موسیقی کوتاه و سبک که اغلب برای سرگرمی شبانه ساخته می‌شود.

سکستت (Sextet): گروه شش نفره‌ی نوازندگان یا خوانندگان.

سمفونی (Symphony): اثری ارکستری، اغلب با چهار موومان. معمولاً طول بیست تا چهل و پنج دقیقه دارد و رنگ‌های متنوع و دینامیک گسترده‌ی ارکستر را به کار می‌گیرد.

سوپرانو (Soprano): زیرترین گستره‌ی آوازی زنان.

سولو (Solo): قطعه با اجرای یک نفر.

سونات (Sonata): در موسیقی باروک اثری سازی و چندموومانی است که برای اجرا توسط یک تا هشت نوازنده ساخته شده.

سوئیت (Suite): مجموعه موومان‌هایی الهام‌گرفته از رقص که همه در یک تونالیت به تمپو و وزن و حالت‌های متفاوت بسط یافته‌اند.

فانتزی (Fantasie/Fantasia/Fantasy): یادآور بازی آزادانه‌ی خیال آهنگساز و عدم وفاداری کامل به فرم‌های مرسوم.

فورته (Forte): محکم

فوگ (Fuge/Fugue): نوعی کمپوزیسیون برای چند بخش آوازی یا سازی.

ویژگی مهمش ورود متوالی اصوات به تقلید از یکدیگر است.

کاپلماستر (Kapellmeister): مدیر موسیقی، رهبر ثابت ارکستر.

مقدمه

این داستان زندگی بتهوون بر پایه‌ی پژوهش‌های موجود است. با توجه به این‌که مدام اطلاعات تازه‌ای از زندگی بتهوون کشف می‌شود، ناگزیر چیزهایی از این کتاب در آینده کهنه می‌شود یا حتی غلط از آب درمی‌آید. برای زندگی‌نامه‌ی هر چهره‌ی بزرگی این اتفاق می‌افتد. ولی این باعث نمی‌شود چیزهایی را که امروز از زندگی بتهوون می‌دانیم در این کتاب ننویسم.

ادعا نمی‌کنم واقعیت‌های کشف‌نشده‌ای از زندگی بتهوون رو کرده‌ام. همه‌ی حرف‌های این کتاب پیش‌تر در منابع و زندگی‌نامه‌ها منتشر شده. ولی بسیاری از اطلاعاتی که در این کتاب آورده‌ام، به‌ویژه درباره‌ی کودکی بتهوون، پس از دهه‌ها و حتی بعضی از آن‌ها پس از یک قرن یا بیش‌تر است که منتشر می‌شود و مطمئناً قبلاً به زبان انگلیسی چاپ نشده است.

به نظرم سال‌های کودکی و نوجوانی بتهوون شخصیت او و آهنگسازی‌اش را شکل داده. به همین دلیل این سال‌ها را زیر ذره‌بین گذاشته‌ام و بعضی از تجربه‌هایش را کالبدشکافی کرده‌ام. مثلاً بیش‌تر زندگی‌نامه‌ها از سفرش همراه با ارکستر دربار به شمال راین به‌سادگی رد شده‌اند، یا حداکثر به یکی دو خط بسنده کرده‌اند، درحالی‌که این سفر برای بتهوون نوجوان یک دنیا خاطره ساخته و یک اثر هنری واقعی که تا آخر عمر مثل گنج از آن نگه‌داری می‌کرد.

می‌گویند اگر بدانی در زندگی آهنگسازی چه اتفاقی افتاده، موسیقی‌اش را با گوشی متفاوت می‌شنوی؛ این جمله شاید در مورد بتهوون بیش‌تر از هر کس دیگری صادق باشد. زندگی بتهوون در سراسر موسیقی‌اش حس می‌شود

— ماجراهایش، اختلاف‌ها و دعوای‌هایش، عشق‌ها و از دست دادن‌هایش، ناشنوایی و بیماری‌های مزمنش، و جنگ و دعوای افسانه‌ای‌اش با زن برادرش سر حضانة برادرزاده‌اش. حتی اگر هیچ کدام از این‌ها را ندانیم، موسیقی‌اش همچنان خارق‌العاده است، و به نظر خیلی از کسانی که امروز موسیقی‌اش را دوست دارند شناخت عمیقی از زندگی‌اش ندارند. ولی اگر آدم بدانند بتهوون وقتی اثری را می‌نویسید چه ماجراهایی را از سر می‌گذرانده، آن اثر عمق و معنای دیگری برایش پیدا می‌کند. موسیقی بتهوون خود زندگی‌نامه‌اش است. نگاهم به زندگی این هنرمند بزرگ در این کتاب، مثل آثار دیگرم درباره‌ی او، بیش‌تر از چشم فردی مشتاق و عاشق موسیقی بتهوون است تا از چشم یک موسیقی‌شناس. و فرض کرده‌ام که مخاطبان هم همین نگاه را دارند، اگر چه امیدوارم دانشگاهیان هم کتاب را تأیید کنند. مثلاً این که بتهوون سمفونی ارونیکا را در اصل به ناپلئون بناپارت تقدیم کرده به نظرم جالب‌تر از این است که آن را در می‌بُلم مازور نوشته. همیشه تلاش کرده‌ام موسیقی بتهوون را روی پس‌زمینه‌ی زندگی‌اش بگذارم و — به جای تحلیل و شرح فرم، ساختار، ارتباط‌های تماتیک، سرکلیدها و قوانین فرمال دیگر — تعریف کنم وقت نوشتن هر قطعه کجا زندگی می‌کرده؛ چرا تصمیم گرفته آن را بنویسد؛ اگر به کسی تقدیمش کرده، چرا؛ حال و روز جسمی‌اش آن روزها چه‌طور بوده و جز موسیقی چه کارهای دیگری می‌کرده.

در یک کلام، خواسته‌ام نشان بدهم این شخصیت سخت و پیچیده، بیش از آن که آن موجود خداگونه‌ی نامیرایی باشد که در مجسمه‌ها و نقاشی‌ها با ژست‌های قهرمانانه و حلقه‌های برگ‌بو تصویر شده، کسی است که دست و پازنان آهنگ می‌سازد، آن هم با این که گوشش روز به روز سنگین‌تر می‌شود، با این که خشمش ناگهان فوران می‌کند و دوستانش را می‌رنجاند و لحظه‌ای بعد دست و دلبازانه غرق مهربانی‌شان می‌کند، و با این که ساکن شهری است که در جنگ مدام با فرانسه تقریباً همیشه آشوب زده است.

اگر چه از هنرمندان بزرگ جهان است، همچنان مردی است مثل آدم‌های فانی دنیا، که می‌خورد و می‌نوشد، لباس می‌پوشد و کرایه‌خانه می‌دهد. این است بتهوون این کتاب.

جان سوشه، عجری و خبرنگار شناخته شده‌ی موسیقی کلاسیک، در بتهوون، بی پرده از خلال نامه‌های شخصی و پژوهش‌هایی دقیق به کنکاش زندگی پرتلاطم لودویگ فن بتهوون می‌پردازد. نتیجه‌ی کارش روایتی پرکشش از آب درآمده از شخصیتی پیچیده: موسیقی‌دانی که نه تنها ناشناخته است که اغلب ناخوش احوال هم هست؛ تنهاست و پیاپی در عشق شکست می‌خورد؛ ملول است و افسرده و فقط هنر را مانع خودکشی‌اش می‌داند؛ نابغه‌ای است بی‌قرار و حساس، بی‌تعارف و بی‌محابا.

بتهوون، بی پرده پلی است به جهان شگفت‌انگیز این آهنگساز خوش طبع که موسیقی کلاسیک را زبر و زبردت‌ر کرد و ردی همیشگی بر تاریخ هنر انداخت. این کتاب بی‌تردید هم برای مشتاقان موسیقی و هم شیفتگان سرگذشت‌نامه‌ها سفری مهیج است به قلب و ذهن نابغه‌ای مسلم. هاورد شیلی، پیانونواز و رهبر ارکستر بریتانیایی، درباره‌ی این کتاب می‌گوید: «شوق و علاقه‌ی مُسری سوشه، مهارتش برای بیرون کشیدن جزئیات جذاب از تک‌به‌تک قدم‌های بتهوون در طول زندگی‌اش و قوه‌ی پرمایه‌ی تحلیل او، آن‌جا که شواهد اندک یا ناقص‌اند، سرگذشت‌نامه‌ای خواندنی ساخته که نظیرش را کم‌تر دیده‌ام.»

خانواده‌ی
فرهنگی
چشمه



ناشر ادبیات خانواده‌ی فرهنگی چشمه
در واقع... تأملات

ISBN-13: 978-622-01-1226-6 f. farahani

